

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon št. 3478.

Ljudje, stroji in delovni čas.

V britskem parlamentu so nedavno razpravljali ponovno o skrajšanju delovnega časa. O zanimivih reakcionarnih izjavah ob tej priliki smo že tudi mi poročali v »Delavski Politiki«. Danes pa hočemo podati izvajanja sodruga Banfielda, tajnika angleške zveze pekovski delavcev, na tej seji. Banfield je najprej poudaril, da je že vašingtonska konferenca mednarodnega urada dela, ki je imela manj razlogov za to, kakor jih imamo danes, uvidevala potrebo uvedbe osemurnega delavni-ka. Pred trinajstimi leti je bila že ta uvidevnost, koliko bolj je danes na mestu. Banfield je rekel:

Za, od tedaj minulega časa se je produktivnost stroja neizmerno povečala. Z ozirom na to nikakor ni ugovor, da šesturni delavnik ne bi bila pametna ureditev, predrzen. Kapital mora tudi pričeti uvidevati, da javno mnenje ne bo za vse večne čase dopuščalo, da podjetniki vse sadove iznajdb monopolizirajo; zahtevalo bo del dobička tudi za delojemalce.

V razpravi je bilo pomotoma članom moje stranke podtaknjeno, da se protivimo iznajdbam in stroju. Taka ni ta stvar. Zahtevamo pa, da pri stroju zaposleni in potom strojev izrinjeni ljudje dobe svoj delež od koristi, ki jo stroj prinaša splošnosti. Zato zahtevamo skrajšanje delovnega časa. Stroj ne izriva iz dela le delavca, marveč tudi ogreni v neizmerni meri tudi življenje pri stroju zaposlenemu delavcu, ker se podjetnik ne zadovolji samo s porabljanjem stroja, marveč porablja stroj vrhu tega še, da izžeme iz manjšega števila delavcev čim največ storitve, ki ni v nobenem razmerju s storitvijo in dolгим delovnim časom v minuli dobi. Pospešeno vrtenje strojev zagreni človeško življenje, kar človeku dokazuje, da ga kapitalistični računi sploh ne vodijo več kot človeka, ampak le kot del stroja. V tej razpravi so člani zbornice govorili o posužnjenju industrijskih delavcev. Na podlagi svojih lastnih izkušenj povem tukaj, da je disciplina v britski industriji tako stroga, da je med delovnim časom popolnoma enaka suženjstvu.

Preveč je tega suženjstva. Govoriti smem o svojem lastnem poklicu. Če se tukaj trdi, da stroji olajšujejo delo človeku, moram pripomniti, da je v marsikaterem primeru nasprotno resnica. Ne samo, da je delo monotono in duhomorno, marveč je še znatno izčrpljivejše zaradi tega, ker zahteva neprekinjeno pazljivost v taki meri, da se delavec nima časa niti ozreti okoli sebe. Če bi se zamotil le par sekund, bi stroj tekel prazen ali pa pokvaril blago.

Drugi prav posebno važen pojav pri stroju je, da podjetniki bolj in bolj zahtevajo mladinske delavske sile, dečke in deklice. Danes že ni več prestar šele štiridesetletni mož; prestar je že osemnajstletni mladenič. Štirinajstletni otrok pride v tovarno, k stroju, pri katerem ostane do osemnajstega leta. Potem postane delavec že prestar, to je, predrag, ker mu je treba več plačati. Zato industrija zopet nadomešča te delavce z otroki, ki so zapustili šolo.

Zaradi tega, menim, smo vsekar opravičeni, protestirati proti tiranstvu stroja. Ali mora družba vladata nad strojem ali bo pa stroj vlada nad družbo.

Absolutno smo mi v pravici, — in danes ne govorimo o prav po-
sebno revolucionarni stvari —, če

Vsem našim strokovnim organizacijam!

Naša stalna zahteva, da se podpro brezposelni delavci in nameščenci v tej težki krizi iz državnih sredstev, je imela vendar delni uspeh. Kakor veste, se je dovolilo za Dravsko banovino 5.8 milijona Din za zasilna dela. Od tega naj bi ostalo rezervirano za industrijsko in obrtno delavstvo 1.8 milijona Din. Za direktne podpore v živilih je določen le neznaten znesek 400.000 Din. Vse to je še vedno v silnem nesorazmerju z zneski, ki so jih delavci na mezdah izgubili in predstavlja le pomoč v najhujši sili.

Prvo polovico državne podpore — v znesku 3 milijonov dinarjev — je banska uprava že prejela.

BANSKA UPRAVA JE RAZDELILA TA DENAR TAKOJ NA POEDINE SREZE.

Naloga delavskih zaupnikov in delavskih strokovnih organizacij je sedaj, da postopajo v interesu čim pravilnejše uporabe teh kreditov tako-le:

1. Vsem pomoči potrebnim svetujte, naj se obračajo po pomoč na občine rednega bivališča. To bo imelo za posledico, da bodo pritiskale tudi občine na sreze v svrhu pravilne daljše porazdelitve srezom dovoljenih kreditov.

2. Storite vse, kar je v vaši moči, da priborite delavskim organizacijam zastopstvo v krajevnih pomožnih odborih in občinskih odsekih, ki bodo s pomožno akcijo poverjeni, da boste mogli na pravilno porazdelitev odobrenih kreditov neposredno vplivati.

3. Pravilna porazdelitev kreditov je ta, da se organizirajo zasilna dela, tako da se državna podpora ne bo uporabljala za nabavke materiala, temveč izključno za delavske mezde. Za material se morajo najti druga pokritja. Zahtevajte dalje, da se zaposlujejo pri zasilnih delih izključno tisti, katerih preživljanje je ogroženo.

Tudi krediti, ki niso namenjeni za obrtno delavstvo, se morajo tako uporabiti. Oni se tudi lahko tako uporabijo, ker je pomanjkanje tudi na podeželju veliko. V Dravski banovini je nad 70.000 rodbin brez posesti ali s posestjo pod 2 ha (3.5 orala) polja in travnikov. Ako se zaposlujejo pri zasilnih delih, financiranih iz te akcije, bogatejši, bodo morali zato ti najpotrebnejši stradati. Tega torej ne smete dopustiti.

4. Kjer je sila huda in bi se z organizacijo del zavlačevalo, ali bi zato čas ne bil prikladen, zahtevajte, da se bodo izplačevali pred-
ujmi za dela, ki se bodo kasneje izvršila.

5. Da bi prišlo kolikor mogoče veliko ljudi na vrsto, je gledati na to, da se bodo skupine zaposlenih pri zasilnih delih izmenjavale. Ako bo dobil tisti, ki je bil zaposlen, recimo en teden, hrano in živila za več tednov, se bo najlažje preprečilo, da bi se z odškodninami za zasilna dela tlačile redne mezde.

Pri teh delih mora biti plačano delo bolje, kakor običajno delo, ne pa slabše.

Tako se bo lahko zahtevala pri delu tudi polna storitev in delovna disciplina.

6. Organiziranje zasilnih del je poverjeno sreskim načelstvom. Vendar ni nikjer predpisano, kakšna naj bodo ta dela, zlasti ni zabranjeno, da ne bi smeli biti zaposleni obrtni delavci pri tem v svoji stroki. Ako imate tozadevno kako misel in načrt, javite to sreskemu načelstvu.

7. Zlasti važno je to za zasebne nameščence. Že sama organizacija zasilnih del in brezposelnega skrbstva bi zahtevala, ako naj bi bila dobra, sodelovanje velikega števila zasebnih nameščencev. Organizacije zasebnih nameščencev naj skrbijo za to, da se bodo preodkazala zasebnim nameščencem njim primerna dela.

Pozivamo vse strokovne organizacije in delavske zaupnike, da vplivajo na izvajanje pomožne akcije v zgoraj naznačenih pravicah!

STROKOVNA KOMISIJA ZA SLOVENIJO.

zahtevamo šesturni delavnik. Še ni dolgo tega, ko so ljudje v naši deželi smatrali, da je štirinajsturno delo samoobsebi umljivo. Sedaj imamo skrajšan delavnik od 14 na nominalnih 8 ur. Najkrutejša zmotna bi pa bila, misliti, da znaša delovni čas v naši deželi povprečno 8 ur na dan ali 48 ur na teden. Milijone mož, žena in otrok prisilijo podjetniki, da delajo po 60 do 70 ur na teden in več. Med največjimi škandali glede delovnega časa je, da morajo mladostni delavci (po 14 do 18 let) de-

lati po 72 ur, na podlagi zakona, ki je še danes v veljavi. Vsakdo mora uvideti, da je več kot nespametno, če dopuščamo tak nečloveško dolgi delovni čas, dočim velik del treh milijonov naših nezaposlenih ravno zaradi nedopustnih razmer glede delovnega časa ne more dobiti zaslužka za vsakdanji kruh.

Mogoče je, da predloženi načrt zakona ne bo dosegel drugega uspeha kakor to debato. To pa ne more vlade oprostiti dolžnosti, da se še dalje bavi z vprašanjem o skrajša-

nju delovnega časa. Iti bo morala v Ženevo. Ko se bo v Ženevi o vprašanju razpravljalo, bo vlada svojim interesom in interesom dežele najbolj ustregla, če dobi uverjenje, da je mednarodni dogovor o skrajšanju delovnega časa absolutno potreben.

Angleška zbornica je predlog glede skrajšanja delovnega časa seveda odklonila z jako smešnimi argumentacijami.

Za 40 urni delovni teden.

Velika manifestacija pariškega delavstva za 40urni teden.

Na treh kraljev dan je imelo pariško delavstvo velik strokovni shod, na katerem je bil poročevalec tajnik splošne delavske federacije Leon Jouhaux. Za 40 urno tedensko delo in nezmanjšane plače se mora delavstvo složno boriti. Dan 1. maja 1933 mora praznovati vse delavstvo v ta namen. Na shodu je rekel govornik, da nas nagovarjajo sicer »državljeni, državljani, toda v resnici smo ostali sužnji«. Gospodje, ki vedno kličejo državo na pomoč, odrekajo delojemalcem pravico do državne podpore, dasi so zakrivali sedanje stisko delavstva s svojimi spekulacijami. Boj za 40 urni delavnik in za razorožitev gre dalje.

Istočasno so zborovali v Parizu tudi delodajalci (trgovska zbornica) in so sklenili pozvati vlado, da se delavskim zahtevam upre.

Mednarodna konferenca o skrajšanju delovnika

v Ženevi je pričela zborovati v torek, dne 10. t. m. Navzočih je 34 delegatov iz vseh delov sveta. Predsednik konference je belgijski socialist Meham.

V Ženevi je bila dne 11. t. m. odprta na konferenci o skrajšanju delovnega časa debata o tem vprašanju.

Prvi je govoril član strokovne internacionale kot francoski delegat sodrug Jouhaux. Rekel je, da svet drvi v katastrofo. Ta kriza ne more miniti kakor so minile prejšnje. Delavstvo zahteva na tej konferenci pravico do dela. Če bi delegati zahtevali še odgodili, bo treba poseči po primerni akciji. Prehodne odredbe ne zaležejo, zato je potrebno radikalno skrajšati delovni čas. Vse dosedanje metode so bile brez učinka. Pri tem se pa mezde delavcev ne smejo znižati.

Na vsem svetu je več kot 170 milijonov delavcev in jih je od teh ena šestina, to je 30 milijonov brez dela. Razmere so torej nevzdržne in je treba delovni čas nujno iznova razdeliti.

Škodljivo bi pa bilo, če bi se obenem zniževale plače, ker tako nezaposlenost kakor preslabe mezde obremenjujejo občine in druge javne ustanove.

Značilno je posebno, da je komisija, ki jo je imenoval Hoover, da preštudira vprašanje nezaposlenosti in gospodarskega položaja v Zedinjenih državah, v svojem mnenju izjavila, da je edini izhod iz te krize, če se uvede 30 urni delovni teden.

Izvajanja s. Jouhauxa, ki so bila odločna in zelo ostra, so izzvala med delegati živahno zanimanje in pestro debato.

Borba za skrajšanje delovnega časa.

Edina naravna in dokazana resnica je, da se more uspešno izvršiti boj proti gospodarski krizi in nezaposlenosti le s skrajšanjem delovnega časa. Produkcija se je povečala, število zaposlenih ljudi pa zmanjšalo, ker te nadomeščajo tehnično dovršeni stroji. Stroji niso dejansko last kapitala in kapitalizma, ker so pridobitev kulture, s katero naj bi se olajšalo življenje človeštvu. Če si kapitalizem prisvoja vse pridobitve kulture, je to prav tako krivično, kakor, ker si je prisvojil vso ostalo posest, s katero špekulira po principu rentabilnosti, dočim milijoni ustvariteljev vseh dobrin trumoma hirajo in umirajo.

O skrajšanju delovnega časa se te dni posvetuje predkonferenca v Ženevi, ki naj izdela predlog za plenarno zasedanje mednarodnega urada dela. Morda bo vprašanje znatno napredovalo ob težkem razvoju. Toda prav sedaj je potrebno, da tudi delavstvo in nameščenstvo pove jasno svoje mnenje. Gre za ve-

liko stvar. Gre za eksistenco ogromnega števila delavcev in njih svojcev.

Predvsem sta potrebni dve stvari:

1. Vsa javnost, javne oblasti in politični predstavniki v zakonodajnih korporacijah si morajo osvojiti prepričanje, da je edini izhod skrajšanje delovnega časa.

2. Delavstvo mora ponovno poudariti nujnost te zahteve z ozirom na sotrpine, ki so nezaposleni ali le deloma zaposleni.

3. Odločno morajo odklanjati vsakršno nadurno delo iz solidarnosti z delavci na cesti.

Delo in žrtve so to; preizkušnje so današnje mezde, ki ne znašajo niti 50 odstotkov predvojne paritete; zato se ob skrajšanju delavnika plače ne smejo znižavati.

V trenutku, ko se vrši borba za skrajšanje delovnega časa v Ženevi, mora tudi delavstvo doma govoriti odkrito.

Stavka rudarjev na Španskem.

V stari španski provinciji Asturiji stavka okoli 30.000 premogovnih rudarjev. Stavka je povsem strokovna in gospodarska borba proti premogovnim podjetnikom, ki jo vodijo šolani in disciplinirani rudarji. Tretji teden že traja stavka. Stavka je prav svoje vrste. Rudniški posestniki hočejo s pritiskom na delavce prisiliti vlado, da odkupi 400.000 ton premoga na zalogi po zvišanih cenah.

Pojasnili o tej stavki prinaša »Arbeiter-Zeitung« z dne 19. novembra t. l., ki jih je dal sodrug Fabra Ribas, v katerih pravi v glavnem naslednje:

Odkar je Španija republika, je to prva resnejša stavka že zaradi tega, ker je niso izzvali sindikalisti, marveč socialistične strokovne organizacije: stavka asturskih rudarjev. — Asturija ima največ premogovnikov v republiki in bi lahko preskrbovala vso Španijo s premogom. Že več tednov so podjetniki in delavci intervenirali pri vladi, da odkupi 400 tisoč ton premoga v skladiščih. Podjetja so grozila, da sicer ustavijo rudnike, oziroma uvedejo delno zaposlenje. Strokovne organizacije so pa zagrozele s stavko.

Vlada je prevzela končno 46.000 ton premoga za železnice, da se od strani najhujša sila. Do nadaljnjih dogovorov pa ni prišlo, ker so bile ravno deželnozborske volitve. Podjetniki so zaradi tega izjavili, da delo omeje, dokler ne bo prodan ves

premog, in so nekatere obrate ustavili, v drugih pa samo deloma obratovali. S tem je bilo 600 delavcev brez kruha, del delavcev pa je služil le dve tretjini svojih prejšnjih prejemkov.

Strokovna organizacija v tej nevarnosti za 600 delavcev in ostale asturske rudarje, ki so v principu tudi prizadeti, ni vedela drugačne obrambe, kakor da je oklicala splošno stavko svojih članov. Delavstvo vidi v grožnji podjetnikov poskušano izsiljevanje napram vladi in delavcem z namenom, da nasilno poviša cene premoga, čemur se je vlada doslej odločno upirala.

Položaj španskega rudarstva res ni cvetoč. Uvoz angleškega premoga mu močno konkurira, domači plavži so morali zaradi krize znižati svojo produkcijo za 20% in je zato poraba premoga manjša. Svetovna kriza se čuti naravno tudi v španski premogovni industriji.

Kljub resnemu položaju zahteva delavstvo v svojem stavkovnem okliči zato tudi le: Polno zaposlitev šest dni. S to zahtevo je 30.000 rudarjev v Asturiji stopilo v stavko. Ni še gotov izid te stavke; odločalo ne bo o njej razsodišče, ampak predvsem vlada republike.

Dejanska ustavitelj obratov pa ni nič drugega kakor pritisk rudniških industrijcev na sedanjo vlado. Pravkar bo namreč obravnaval španski parlament zakon o obratnih svetih, ki bo dovoljeval ostre ukrepe in celo

razlastitev industrijskih obratov, ki bi jih podjetniki slabo vodili. Vlada kriza ali izprememba vlade bi morala utegniti, tako si mislijo kapitalisti, vendar še onemogočiti sprejem tako ostrih določb v novem zakonu.

Stavka 30.000 rudarjev odgovarja na to zahtevo: **španski delavec se pa ne da pognati v kozji rog in vlada tega tudi ne bo storila.**

Nameni podjetnikov ne bodo uspeli. Ta stavka, ki jo vodijo disciplinirane in šolane socialistične strokovne organizacije, je prva resna stavka v republiki ter le potrjuje besede sodr. Fabra Ribasa: »Španija se ne nahaja v krizi propadanja, marveč kvečjemu v krizi rasti in dviga.«

Opozoriti moramo ob tej priliki še enkrat na naša velika delavska gibanja. Pri nas se vrše katastrofal-

ne redukcije plač in delavcev v premožovni industriji že več let; na Jesenicah je bil obrat ustavljen in delavstvo reducirano; isti proces smo imeli v steklarski industriji. To so največji in najvidnejši zgledi. Pri nas ni šla borba proti kakemu novemu delavsko-varstvenemu zakonu ali proti kontroli nad industrijo, ker tega vlada ni zahtevala. Šlo je le za to, da se izkoristi domači denarni trg v prid inozemskega kapitala in v škodo domačih financ ter da se obenem cene blagu zvišajo, mezde delavstvu pa znižajo. **V vseh teh primerih je kapitalizem tudi pri nas tiral delavstvo v obup, zapiral tovarne, ga silil, da intervenira pri vladi in drugod njemu v prid.**

V tem oziru je torej mednarodni kapitalizem povsod enak. Vse mora v borbo za njegov — profit, pa naj bo na Španskem ali pa kje drugje.

Obrov:

Proračun Suzora in okrožnih uradov za leto 1933.

Bolniško in nezgodno zavarovanje je bilo v letu 1931 katastrofalno pasivno. Primanjkljaj je znašal skoraj 40 milijonov Din. To je pravi vzrok, da so bile Delavske zbornice zaprosene, da predložijo imena kandidatov za načelstva in ravnateljstva Suzora in okrožnih uradov.

Sicer nova ravnateljstva niso bila povsod imenovana po predlogih Delavskih zbornic, zato so kandidati svobodnih strokovnih organizacij odkreklj sodelovanje pri ljubljanskem OUZD, dočim so bila po drugih okrožnih uradih in tudi v Središnjem izvedena imenovanja vsaj za silo v pravilnem proporcu, da je bilo delegatom svobodnih organizacij omogočeno sodelovanje. Povdarjam, da je bila kljub temu za sodelovanje potrebna velika doza samozatajevanja in če bi ne bila institucija sama v nevarnosti, da zabrede v absoluten bankrot, bi si bili naši delegati tudi pri drugih okrožnih uradih in središnjem temeljito premislili, predno bi se vmešavali v te posle.

Toda vodstvo naše vrhovne strokovne zveze je po temeljiti dvodnevni debati sklenilo, da pozove svoje delegate, da funkcije sprejmejo in rešijo to važno panogo delavskega zavarovanja pred popolnim polomom. Kajti zavedati se je treba, da bi že po enem letu, če bi se deficitno delovanje tako nadaljevalo kakor leta 1931, bile vse bolniške blagajne kratko zaprele svoja uradna okenca. Če bi pa zavarovanje sanirali drugi faktorji, bi se pa to zgodilo prav gotovo na ta način, da bi se za toliko, kolikor znaša primanjkljaj, znižale

dajatve. Prispevek bi ostal sicer isti, tega bi se porabilo za vzdrževanje aparata, reduciralo bi se pa pri hranarini in zdravilih.

Ti pomisleki so bili torej glavni vzrok, da je naša delegacija svoja mesta sprejela in zavihala rokave. Za ozdravljenje zavarovanja si je sestavila načrt, ki je približno ta-le:

1. Delati z vsemi sredstvi na tem, da se čimprej razpišejo volitve v Središnji in okrožne urade, ker bo le na ta način dobilo zavarovanje solidnega nosilca.

2. Izvesti v poslovanju posameznih uradov kolikor le mogoče široko samoupravo in s tem preprečiti birokratiziranje ustanove.

3. Zmanjšati na minimum upravne stroške, pri tem pa paziti, da se proti uradništvu ne upelje kaka tortura, ki bi mu uničila veselje do dela in poštvalnost do ustanove.

4. V kolikor bi prihranki ne zadostovali za uravnoteženje zavarovanja, pa prej zvišati prispevke, kakor dovoliti, da se zmanjša hranarina ali poslabšanje zdravil.

5. Ponovno upeljavo boleznine od 26 na 52 tednov, zavedajoč se pri tem, da je ta način komisarjske štednje najhujše udaril najbolj težko bolne in pomoči najbolj potrebne.

Pri nekaterih točkah tega programa je naša delegacija dosegla že precejšnje uspehe.

Glede 1. točke je povsod in pri vsakem ukrepu povdarila potrebo po volitvah in tudi nedvomno izjavi-

Tone Maček:

Mandžukuo.

2.000.000 beguncev,
100.000 mrtvih,
nepregledna pogorišča,
10 mest razdrtih.
Reke polne krvi,
polja poteptana,
30.000.000 trpi
pod škornjem tirana.
Ni šanghajski kuli
še svojih ran zacelil,
ko mu je objestni Japonec
še šanghajkvan razstrelil.
Pogoltnil je staro Korejo,
Mukden in Kirin.
Vzel si je vso Mandžurijo,
Czikar in Harbin.
Pa to mu še dolgo ni dosti,
še več bi rad imel:
Mongolsko in sveti Džehol,
sam Peking rad bi vzel.
Ko tu se bo spet udomačil
pa bo čez leta že,
najbrž še naprej koračil,
do kaspiške vode.

Čemu pa Evropa učila
si imperijalizem samo?
S pohlepom si ljudstva dojila
zdaj rastejo ti čez glavo.
Mandžurci si niso želeli
japonskih zaščit in dobrot...
da zemljo bogato bi vzeli
iztreblja se mirni ta rod.
Kot nekdaš Pizarro in Cortez
z ognjem in mečem sta šla
»osrečevati« naivne Azteke,
da sta nagrabila zlatá,
tako na Kitajskem Japonci
urava svoj »red« in svoj »mir«,
strah pred seboj, za seboj razdejanje
in smrt piruje svoj pir.

Res dobro posnema, Evropa
te tvoj oceanski otrok,
po tvojih stopinjah zdaj stopa
in ti mu podstavljaš še bok...
V svoji ženevski »poteki«
zaman mu bonbončke ponujaš,
Ne zmeni se več, če ga hvališ,
še manj pa, če se nad njim kujes.
Saj ve, da je vse vkup navidez,
da tajno celo ga podpiraš,
ker temu, ledor več ti ponudi
Evropa, se prostituiras.
Samo nikar ne govori
o svojem kulturnem poslanstvu
in o sili veliki, moralni,
ki vlada v tvojem krščanstvu.

Če boste tako barantali
v Ženevi z usodo sveta,
vas bodo kmalu k vraga poslali
tisti, ki prihajajo iz dna.
Zrasel pa tudi mikado
ne bo do nebeskih višin...
Čuj, že bobni v Fudžijami,
čuj glas iz tokijskih nižin...
V zemlji vzhajajočega solnca
novo solnce bo vzišlo nekoč,
ko bosta Kitaje in Japonce
razbila imperijalizma obroč.

(Iz Del. Pol.)

Nabirajte že sedaj člane za Cankarjevo družbo 1933-34! Kriza delavske književne založbe ne sme zadeti. — Uredite tako, da se plačuje v obrokih po Din 1.— teden-sko in v 5 mesecih je 20 Din vplačanih, kar član niti čutil ne bo. — Naša volja naj bo močna in samozavestna!

Ob petletnici do-brunjske „Svobode“

Pet let res ni doba, ki bi jo bilo treba proslavljati in s svečanimi frazami obujati spomine na »slavne boje in uspehe«, ki so bili v tako kratkem času doseženi. Zato tudi namen tega članka ni, da bi se ob njem »opajali« nad preteklostjo, temveč da bomo videli, kaj smo v resnici storili. In to zato, da vidimo vzrli v našem delovanju, ker le tako jih bomo v bodoče lahko izpopolnili.

Če pogledamo pet let nazaj, se bomo lahko spomnili navdušenja, ki je vladalo na ustanovnem obnem zboru. Žal, da je to navdušenje kmalu minilo. Kajti, takoj po prvem letu je pričelo število članstva padati in je padalo celi dve leti, tako da je ostalo le še okrog 30 redno plačujočih članov. Zaradi tega pa nismo postali malodušni. Vredeli smo, da se sliči pojavi kažejo pri vsakem novoustanovljenem društvu, to tembolj pri našem, če pomislimo, da je bila podružnica ustanovljena v najbolj napetih političnih razmerah. Vendar se je delavstvo kmalu zopet znašlo in začelo zahtevati svoje pravice. Uvidelo je namreč, da so vse politične stranke zares le meščanske in poznale delavca le v času volitev, da so izvalili od njega volivno kroglico, da so se dokopali do mandatov in korit, katerih delavce in kmun niti s krvavimi žulji nista mogla sproti napolniti. Zato se je delavstvo ponovno pričelo oklepiti svojih organizacij. Uvidelo je, da bo le s pomočjo teh doseglo svoje pravice. Temu dejstvu se je torej imela zahvaliti naša podružnica, da je takoj ob ustanovitvi pristopilo k nji tako častno število delavstva. S tem je bil tudi podan dokaz, da je bila delavska kulturna organizacija v našem kraju potrebna.

Ustanovni obni zbor podružnice se je vršil 29. januarja 1928. Prisostvovalo mu je

50 članov, 40 jih je pristopilo še tekom leta. Takoj se je ustanovila tudi knjižnica. Posamezniki so darovali okrog 30 knjig. 40 knjig je prispevala centrala. S tem je bil položen temelj knjižnici s 70 knjigami. Ustanovil se je tudi dramatični odsek. Ker nismo imeli svoje dvorane za uprizoritve, smo bili primorani iskati gostoljubja drugje. Našli smo ga šele v pol ure oddaljenem Zalogu. Tukaj smo tudi vprizorili dve igri in sicer »Scapinove zvijače« in »Srenjo«.

Imeli smo še par izletov, nekaj dobro obiskanih predavanj in pa polne glave lepih načrtov za prihodnost. Sanjali smo o društvenem domu, o godbi i. t. d.

Žal, da smo medtem izgubili predsednika, kateri se je odšel v Ljubljano. Medtem so nastale zopet razmere, ki so nas nekoliko zmedle. Tako je na drugem obnem zboru vladala popolna desorijentiranost in malodušnost. Zato se je šele po dolgem prigovarjanju posrečilo sestaviti odbor, kateri si je že v naprej umil roke in se z obupom vdal v svojo usodo.

V drugem in prav tako še v tretjem letu smo le životali. Vsak hip je bilo pričakovati, da bo podružnica popolnoma in za vedno zaspala. Odborniki se niso niti udeleževali sej, bodisi iz nekakšne bojznosti ali malodušnosti, tako da se po več mesecev niso vršile. Edino, kar je vredno zabeležiti v tem času, je ustanovitev tamburškega odseka (na godbo nismo niti pomislili več), kateri je malo oživel društvene člane. Ko je zbor še parkrat javno nastopil, se je pričelo vračati zanimanje za našo organizacijo. (Mimogrede naj še povem, da smo vsako leto priredili veselico in zabavni večer pred pustom).

Na četrtem obnem zboru je nadzorni odbor že lahko ugotovil, da se stanje podružnice precej popravilo. Ugotovil je, da je podružnica zadnja leta hiralala. Ker so se v tem oziru razmere izboljšale, zato glejmo, da nadoknadimo, kar smo zamudili. Obni zbor je izvolil ne le samo novi odbor, tem-

la, da ne bo dopustila položiti to vprašanje na dolgo klop, temveč bo, če se prepriča, da volitev ne more izsiliti, zopet odložila mandate, kar ji bo tem bolj mogoče, čim manj bo bojazni, da se izvede uravnoteženje na škodo zavarovancev, zlasti bolnikov. Pri tej točki potrebuje delegacija najbolj agilne podpore vseh pravih delavskih organizacij.

Glede samouprave je dosegla delegacija tak uspeh, ki ga svoječasno sam minister za socialno politiko g. dr. Gosar kljub vsemu pritisku ni dosegel. Na posebni seji ravnateljstva Suzora, ki se je vršila sredi novembra l. l. je bil sprejet nov statut, ki garantira, kolikor je v okviru sedanjega zakona mogoče, če se bo pravilno izvajal, toliko samouprave posameznim okrožnim uradom, da bo birokratizacija temeljito parirana. Statut mora še potrditi ministrstvo za soc. politiko.

Glede zmanjšanja upravnih stroškov je treba ugotoviti, da so se v zadnjih 6 mesecih znižali za 1 mili-

jon mesečno napram prejšnjemu letu. Nezgodni prispevki (ki jih plačujejo le delodajalci), so se zvišali od 7 na 8%, bolniški pa od 39 na 42% zavarovane mezde.

Glede podaljšanja pravice na boleznino je novo ravnateljstvo že na eni prvih sej sklenilo, da se pri aktivnih okrožnih uradih takoj podaljša od 26 na 52 tednov. Ker je ljubljanski OUZD letos aktiven, je ta sklep že lahko upeljal. Tem lažje ga bo pa še sedaj, ko so mu zvišani dohodki. Letošnji proračun okrožnih uradov predvideva za 8,698.000 manjše izdatke za upravne stroške, kakor jih je predvideval lanski.

Proračun Središnjega urada pa predvideva prihranek 1,155.949.75. Naša delegacija, ki je na te svoje uspehe lahko ponosna, se pa živo zaveda, da bo zavarovanje še le takrat dobro funkcioniralo, ko se bo slednji njegov član zavedal, da je nje-mu namenjeno, da je njegovo. To zavest mu pa lahko dajo le volitve. Zato, dajte nam volitve!

Bilanca gospodarske krize.

(V luči statistike Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani).

Pri OUZD-u v Ljubljani so zavarovani, kakor znano, načelno samo obrtni in industrijski delavci Dravske banovine brez rudarjev (ki imajo Bratovske skladišnice), brez železničarjev (ki imajo Humanitarni fond), brez poljedelskih delavcev (ki v glavnem nimajo socialnega zavarovanja), brez privatnih uradnikov (ki imajo Trgovsko bolnišnico in podporno društvo) in končno brez državnih in javnih uradnikov (ki imajo lastne zavarovalne fondе). Statistika OUZD-a, katero v naslednjem navajamo, se nanaša torej samo na našo obrt in industrijo. Veličino gospodarske krize prikazuje sledeča tabela o številu zavarovancev, njihovih plačah itd.

	Padec napram letu		
Povprečnina leta	1932	1931	1930
članov	77.653	14.195	20.035
povprečna dnev. zav. mezd	24.38	1.83	2.07
celokupna dnev. zav. mezd	1.893	514	691
bolnikov	1.735	525	757
odstotek bolnikov	2.23	0.23	0.32

Zmanjšanje števila zavarovanih delavcev za 20.035 odgovarja povečanju totalne brezposelnosti za več kot 20%. Vsaki peti delavec je torej totalno brezposeln. Kako velika je parcielna brezposelnost (krajsanje delovnega časa, prisilno praznovanje itd.) iz statistike OUZD-a ni razvidno, vendar jo moramo ceniti približno tako visoko kot totalno, ako ne višje.

Vsled totalne brezposelnosti smo izgubili v dveh letih gospodarske krize nad

12,000.000 delavnih dni

ali 40.000 let po 300 delavnih dni. Število moških totalno brezposelnih (brez prirodnega prirastka prebivalstva) znaša 16.543, ženskih pa samo 3.492. Na eno reducirano (= totalno brezposelno) žensko odpade povprečno skoraj pet moških redukcij. Vzrok je cenejša delavna moč ženske, dasiravno moški, ki so pretežno družinski očetje, redukcije težje občutijo.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, katere odgovarja približno faktičnemu dnevnemu zaslužku povprečnega delavca, je padla v dveh letih gospodarske krize pri:

moških za Din 1.78 v odstotkih za 6.05%
ženskah za Din 1.60 v odstotkih za 7.86%

skupaj za Din 2.07 v odstotkih za 7.83%
Faktičen padec povprečnega delavskega zaslužka je v relativnem pogledu radi nepravilnega prijavljanja od nekaterih delodajalcev še nekoliko večji. Ceniti ga moramo najmanj za 10%.

Zanimiva je ugotovitev, da je relativni padec povprečno zavarovane mezde pri ženskih delavcih skoraj za tretjino večji nego pri moških. Značilno obeležje gospodarske krize je torej dejstvo, da so podjetniki v prvi vrsti odpustili moške delavce in ženskimi delavcem pa v prvi vrsti krajšali plače.

Celokupna dnevna zavarovana mezda, katere odgovarja približno faktičnemu enodnevemu zaslužku vseh delavcev, zavarovanih pri OUZD-u, je padla v dveh letih za okroglo Din 691.000.—. To pomeni, da je zavarovano delavstvo izgubilo v dveh letih gospodarske krize na zaslužku skoraj

pol milijarde dinarjev.

Celokupna zavarovana mezda služi tudi kot osnova za odmero prispevkov socialnega zavarovanja. Sami bolniški prispevki OUZD-a bi pri nespremenjenem tarifu 6% padli tekom dveh let za ca. Din 26,000.000. Radi povišanja prispevnega tarifa od 6% na 6.5% s 1. decembrom 1931 znaša izguba na bolniških prispevkih OUZD-a okroglo

Din 23,000.000.—.

Prispevki za nezgodno zavarovanje so padli v dveh letih gospodarske krize približno za

Din 6,500.000.—.

Vsled tako velikega zmanjšanja dohodkov je bilo naše socialno zavarovanje prisiljeno povrh povišanja tarifov izvesti tudi skrajšanje bolno podporne dobe pri obolenjih od 52 tednov na 26 tednov in pri porodniških slučajih pa od maksimalnih štirih mesecev na maksimalnih 12 tednov. Tako se je dnevni stalež oskrbovanih bolnikov OUZD-a zmanjšal za 757 oseb ali 30%. (20% pa na manjši stalež zavarovancev in 10% pa na skrajšanje bolno podporne dobe in

rigoroznostjo zdravniško službo). Padec odstotka bolnikov za 0.32% ne pomeni torej izboljšanja zdravstvenega stanja zavarovanih delavcev.

Vsi gornji podatki bazirajo na supoziciji, da je bilo leto 1930 v gospodarskem pogledu normalno. V resnici se je pa začela kriza že v sredini leta 1930, akoravno s relativno slabo veličino. Ako pa upoštevamo povrh te okolnosti še dejstvo, da bi v slučaju, če do krize ne bi prišlo, članstvo OUZD-a napredovalo letno za ca. 6.000 delavcev, v dveh letih torej za 12.000 delavcev, potem moramo gornje številke še neprimerno povečati. Z naraščanjem števila zavarovancev je napredovala namreč tudi povprečna zavarovana mezda letno za ca. 5%.

Analogne podatke za SUOR dobimo približno, če gornje številke pomnožimo s 7. Za vse ostale pannoje našega gospodarstva pa moramo transformirati gornje številke z ozirom na število odgovarjajočega produktivnega delavstva.

Statistika OUZD-a v Ljubljani je torej brez dvoma najbolj objektivno in najbolj precizno ugotovila veličino gospodarske krize, saj se je tudi njena napoved glede 2.5 letnega trajanja krize v polni meri uresničila. Cutimo, da je že vsopovsod v našem gospodarskem življenju nastopila takozvana faza »zastoja« mesto faze »progresivnega padanja«, katerega imenujemo v konjunktornem valovanju gospodarstva »krizo«.

Dr. Reisman:

Delovno pravo.

V kratkem izide knjiga »Delovno pravo«, obrazlaga k obrtnemu zakonu. To je tista knjiga, o kateri smo že svoječasno pisali, da bo izborno rokovodstvo k vsem vprašanjem, ki se tičejo Obrtnega zakona. Napisana je iz predavanj, ki jih je imel dr. Reisman v mariborski Strokovni komisiji in ki so izhajala v »Delavski Politiki«.

Knjiga bo imela žepno obliko v velikosti našega žepnega koledarja in bo imela 180 strani. Vsak jo bo lahko nosil v žepu in tako imel vedno pri roki. Stala bo 5 Din.

Če še knjige niste naročili, naročite jo takoj, ker se lahko zgodi, da bo kmalu zmanjkala.

Ko bo dotiskana, jo bomo podružnicam, ki so jo že naročile, takoj poslali.

Strokovna komisija za Slovenijo.

Odškodnina vajencem in vajenkam za časa učne dobe

Novi obrtni zakon je stopil v veljavo že 9. marca 1932 in § 267. pravi sledeče:

Učencu pripada po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo. Minister trgovine in industrije bo predpisal v sporazumu z ministrom socialne politike in narodnega zdravja in po zaslišanju zbornic (obrt-nih) in delavskih zbornic z uredbo posebne odredbe o najmanjših zneskih te odškodnine.

Predlog uredbe, katero so izdelale skupno vse Delavske zbornice v državi na podlagi § 267. novega obrtnega zakona, kjer se določuje vajencem za delo minimum odškodnine. Ta predlog je bil v mesecu marcu 1932 predložen pristojnim ministrstvom.

Predlog te uredbe se glasi:

§ 1. Delodajalec, kateri daje učencu za časa učenja stanovanje in hrano, ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade. V 4. letu pa je dolžan dati 20% plače določene v smislu § 5. te uredbe.

§ 2. Delodajalec, kateri ne daje učencu za časa učenja stanovanje in hrano, je dolžan dati v drugem letu 40%, v tretjem letu 60%, v četrtem pa 80% plače, katere je ugotovljena na način, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, kateri daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, kateri daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu odškodnino v višini dveh tretjin iznosa navedenega v § 2. te uredbe.

§ 4. Ako delodajalec da vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, tedaj se zniža učencu pravica na odškodnino za vrednost obleke.

§ 5. Plača, katere služi kot osnova za odmerjanje odškodnine v smislu § 1. do 3. te uredbe je najnižja povprečna zavarovana dnevna OUZD. Banska uprava bo objavila vsako leto najnižje povprečne zavarovane dnevnice delav. zavarovanja.

§ 6. Ta uredba dobi veljavnost z dnem objave v »Službenih Novinah«.

Sicer te odškodnine ne bodo kaj visoke. Toda bolje je nekaj, kot nič. Zahtevamo samo, da naj se to čimprej tudi uveljavi.

V kratkem se bodo sklicali po vseh krajih dravske banovine shodi v ta namen rešitve.

STROKOVNI VESTNIK.

RUDARJI.

Zagorje ob Savi.

Odbor podružnice Z. R. J. v Zagorju naznanja vsemu članstvu, da je sklenil na seji z dne 14. t. m., da se ima vršiti redni občni zbor dne 5. febr. ob 3. uri popoldne v dvorani Zadruga doma na Lokah. Dnevni red običajen. Dolžnost slehernega člana je, da se občnega zbora pravočasno udeleži.

Odbor.

Važno za rudarje in plavžarje.

Ali spada to delavstvo pod obrtni zakon?

Ker se naša tako privatna kakor državna rudarska in plavžarska podjetja bra-

nijo veljavnosti določb novega obrtnega zakona, kateri je stopil v veljavo dne 9. marca 1932, za pomožno osebo zaposleno v teh podjetjih in to kljub jasnim določbam zakona, je Savez rudarskih radnikov v Zenici zaprosil ministrstvo trgovine in industrije za tozadevno uradno tolmačenje in je dobil sledeči odgovor:

Komisar za mesto Beograd v ministrstvu za trgovino in industrijo izjavlja, da čl. 433 obrtnega zakona velja za vse pomožne osebe zaposlene v podjetjih spadajočih pod rudarski zakon.

S tem je vsak dvom, da li spadajo rudarji in plavžarji pod novi obrtni zakon ali

več je tudi določil smernice za delovanje v bodočem letu.

In res se je po tem občnem zboru pričelo novo življenje. V dveh mesecih je bil iz tamburaškega zbora osnovan godbeni odsek, prodani tamburaški in kupljeni novi godbeni instrumenti. Še danes se moramo čuditi poztvornosti članov, ki so jo pokazali v tem letu. Saj je 15 članov prispevalo po 300 in več Din. Godbeni instrumenti so stali čez 20.000 dinarjev. Stojala, partiture in učenje v prvem letu pa okrog 2500 dinarjev. Videč agilnost naših članov, je na eni strani raslo zanimanje in naklonjenost, a na drugi strani nasprotstvo in ljubosumnost proti naši organizaciji. Ko je v tem letu podružnica dobila tudi primerno dvorano, kjer se je dal urediti zasilen oder in privatni lokal za knjižnico (doslej je poslovala v gostilni), so bili s tem dani vsi pogoji za razmah društva. Prišlo se je živahno delovanje. Vaje, sestanki, igre, nastopi godbe i. t. d. Večina članov je bila zaposlena vsaki večer z eno ali drugo stvarjo. Zanimanje za organizacijo je raslo, pristopali so novi člani in vračali se stari. Razredna zavest se je začela uveljavljati. Tako smo na petem občnem zboru lahko ugotovili, da je temelj naše organizacije utrjen, tako utrjen, da ga ne bo nihče več porušil. Zavedali smo se, da smo to MI, proletarci. Ko smo praznovali obletnico ustanovitve godbe, je bil že ustanovljen tudi pevski odsek. Ta šteje čez 20 članov in se danes že prav častno uveljavlja.

Na zunaj se danes društveno življenje razvija v delovanju posameznih odsekov in sicer:

Knjižnica šteje 306 knjig, posluje v društvenem lokalu. V tekoči sezoni ima stalno izposojenih 70 do 90 knjig. Imela je od početka do letos 1300 obiskovalcev, kateri so prebrali 2370 knjig. Dobitkov je imela 4100 Din. Letos se je pomnožila za 86 knjig,

obiskovalcev 642, izposojeno knjig 1130, dohodkov 1950 Din.

Godba šteje 21 članov. Redne vaje ima vsak teden enkrat, pred nastopi tudi po dvakrat. Naštudiranih ima 30 komadov. Nastop pri domačih prireditvah. Igrala je tudi že na veselicah drugih društev. Člani tega odseka plačujejo po 10 Din na mesec. Honorarja za vaje je plačal v tem letu 3080 Din.

Pevski odsek šteje 28 članov. Obstoji šele 8 mesecev. Vaje ima vsak teden, pred nastopi tudi po dve na teden. Nastopil je do sedaj štirikrat. Naštudiranih ima 14 pesmi. Članarine plačujejo 6 Din mesečno. Honorarja za vaje je plačal 1100 Din.

Dramatični odsek. Med najbolj agilne člane lahko štejemo nekatere člane tega odseka. Večina so že člani godbe ali pevci, ali pa oboje. Tako so zlasti v zimski sezoni zaposleni prav vsak večer. Uprizoril je v lanski sezoni sledeče igre: »Glavni dobitnik«, »Sine«, dvakrat, »Tri vaški svetniki«, »Tetko na konju«, »Srečolov za svetovišče« in na Silvestrov večer tri enodejanke. V letošnji sezoni pa do sedaj dvakrat »Rdeče rože« in dve enodejanke na Silvestrov večer.

Iz navedenega je razvidno, da je društveno delovanje na zunaj precej razvito. Mogoče že kar v škodo ideološki zgraditvi članov. Zato pogledimo še notranjo stran organizacije, s katero nikakor ne moremo biti zadovoljni. Namen kulturne organizacije je, vzgojiti delavca v človeka, kateri bo s pravišnim razumevanjem gledal na vse probleme propada kapitalistične družbe, v katerih se danes nikakor ne moremo znajti. Pokazati mu mora pot, katere vodi do pravičnejše ureditve človeške družbe, dokazati mu, da je edina rešitev delavca in kmeta v kolektivizmu, v zavedanju samega sebe kot celote, kratko: v osvoboditvi iz meznega suženjstva ali z manjstvenno besedo: v marksizmu. Vse to mu je treba tako razložiti, da

bo vse tudi razumel. Kadar bo to res razumel, potem ne bo več igračka raznih meščanskih ideologov, katerim še danes naseda večina delavstva: kakor n. pr. pred leti, ko smo za svoje zastopnike v parlament volili advokate, bankirje, veleposelnike, ravnatelje i. t. d., namesto sebi enake, t. j. delavce in kmete. Kajti, resnica je: vrana vrani oči ne izkljuje. Dokazati je treba delavcem, da bomo le takrat kot delojemalci lahko uveljavili svoje zahteve napram svojim delodajalcem, kadar bomo tako močni, da bodo kapitalistični mogotci prisiljeni s spoštovanjem respektirati ime: delavec. Kajti, le moč organiziranega delavstva je tista sila, ki odpre kapitalistične mošnjčke. Da je to res, imamo dovolj dokazov v naši prošlosti. Saj je tudi zakon o starostnem in brezposelnem zavarovanju, o osemurnem delavniku in o bolniškem zavarovanju le plod moči organiziranega delavstva in strahu pred proletariatom. Če bi bil proletarijat vzgojen v marksističnem duhu, tedaj bi imel tudi res svoje zastopnike v parlamentu in potem bi se vsi ti zakoni vse drugače izvajali kot so se, in bi ne ostali samo na papirju, ampak bi se tudi v resnici izvedli. Tukaj je ena vrzel tudi v našem delovanju, katero bo treba čimprej izpopolniti s stvarnimi sodobnimi predavanji.

Druga vrzel je pa: število našega članstva. Res je, da vsi ljudje ne bodo nikdar enako mislili in da bo vedno nekaj takih, ki bodo prinesli svoje piskrčke šele takrat zraven, kadar bo juha že kuhana. Vendar bi moralo biti število našega članstva vsaj še enkrat toliko, kot nas je. Če je že pred leti glasovalo po 130 delavcev za delavske kandidate, potem bi človek pričakoval vsaj od teh, da bi bili ti tudi danes člani delavske kulturne organizacije. Poleg tega je tudi že precejšnje število mladih delavcev, kateri takrat volivne pravice še niso imeli. Zato s številom našega članstva nikakor ne moremo biti zadovoljni. Zato naj vsaj za na-

prej velja parola: Vsi, ki imamo za svoje legitimacije žulje na rokah, v »Svobodo«. Le v delavski kulturni organizaciji vzgojeni delavci si bodo znali v svojih strokovnih organizacijah priboriti boljše bodočnost.

Tretja naša rana pa so delavke, kajti one stoje v delavskem pokretu povsem ob strani, kljub temu, da je žena-delavka najbolj izkoriščano bitje današnje kapitalistične družbe. Saj mora poleg dela v obratu, kjer je za čestokrat prenaporno delo naravnost sramotno nizko plačana, opravljati še razna domača dela. Tako da ima največkrat le po par ur počitka ali pa še ne. In vendar je tudi od njih samih odvisno, ali bodo večne sužnje kapitalističnih mogotcev in današnje sistema lastnine moškega, ali bodo tudi one kedaj deležne nekaj od tega, kar bi moralo življenje nuditi slehernemu človeku. Zato, sodružice, le razmiselite same; ali bi ne bilo prav, če bi mož zaslužil toliko, da bi se žena posvetila svoji družini in izobrazbi in ne skrbila za vsakdanji kruh. Koliko je danes delavk, ki bi se rade in lahko poročile, če jih ne bi od tega odvračal strah pred bodočnostjo. Kljub temu pa je danes večina delavk takih, mesto da bi same posegle v razruvane današnje razmere in podprle svoje očete, brate, zaročence in može, jih še odvračajo od tega. To nikakor ne sme biti več. Če hočete da boste tudi ve kaj imele od življenja, potem se vzdrnite, da se skupaj borimo za svoje pravice.

S tem bi bilo v glavnem pokazano, čemu moramo v bodoče posvetiti več pažnje. Pridobiti čimveč novih članov, posebno sodružic. Nato pa skrbeti, da se vzgojimo v duhu, ki odgovarja današnji dobi in dobi, ki prihaja. Gledati na to, da bomo postali vredni člani pravične človeške družbe, po kateri tako hrepenimo. Zato pojačajmo in strnimo svoje vrste in z vedrim čelom zrimo v bodočnost, ki je naša. Č-e.

Sodrug!

Kupujte in zahtevajte povsod kruh in pecivo iz **Prve delavske pekarnice**, r. z. z. o. z., **podružnica v Ljubljani**, Postojnska ulica 11, desno. Telefon 31-71.

Sodružice!

ne, izpodbiti, in imajo ti delavci popolno pravo, da se bori za svoje pravice po določilih obrtnega zakona.

Mezdno gibanje rudarjev državnih rudnikov zaključeno.

Doseglo se je povprečno 5% povišanje plač.

Dolgotrajna borba rudarjev državnih rudnikov za revizijo dosedaj veljavnega »Radnega ugovora« je s tem zaključena. Ne more se sicer reči, da z bogve kakšnim uspehom, ali kdor pozna sistem uprave državnih rudarskih podjetij in mentaliteto, kakršna vlada v tej upravi, ta bo moral priznati, da ta uspeh ni tako minimalen, kakor se na prvi pogled vidi in to iz dveh razlogov: 1. ker je dosedanji »Radni ugovor« bil delavstvu oktroiran in 2. ker so se ostali delovni pogoji precej izboljšali.

Pogajanja so se vršila v dnevih 12.—15. januarja t. l. v palači Trgovske in obrtne zbornice v Sarajevu. Upravo državnih rudnikov so zastopali gg. generalni inšpektor inž. Milošević, inšpektor inž. Tibold in zastopnik ministrstva za rube in šume ter rudarski glavar za Sarajevo. Delavska delegacija je bila zastopana s 25 delegati za 15 rudnikov z okoli 13.000 rudarji in s 3 zastopniki rudarskih zvez. Med temi je bil za Slovenijo za drž. rudnike s. F. Pliberšek, načelnik II. skupine, za rudnik Velenje s. J. Rednak, za rudnik Zabukovca s. F. Košak in za Delavsko zbornico s. J. Arh, tajnik Zveze rudarjev v Zagorju.

Delavske zahteve so v glavnem bile: 1. preureditev sedanjega meznega sistema in kategorij; 2. odprava takozvane nižane moke; 3. povišanje temeljnih plač in akordnih postavk za 17% in 4. izboljšanje ostalih delovnih pogojev.

Razpravo je v glavnem vodil Savez rudarskih radnika v Zenici. Reči se mora, da so bili zastopniki delavstva z vsemi potrebnimi podatki dobro opremljeni, s katerimi so dokazali upravi drž. rudnikov visoko aktivnost nekaterih rudnikov in še aktivnost poleg nekaj pasivnih. Razčlenili so pa tudi do potankosti vso bedo in pomanjkanje rudarjev in njihovih družin. Ta argumentacija je bila tako jaka, da je sam predstavnik uprave drž. rudnikov moral priznati, da so drž. rudniki letos bolj aktivni, kot so bili lani in da uprava uvideva tudi bedni položaj rudarjev.

Ko so temeljni delavski zastopniki zahtevali primerno zvišanje plač, so se pa naenkrat gg. zastopniki uprave umaknili za skrajšan proračun za delavske plače v ministrstvu za rube in šume, češ, toliko vam smemo nuditi, več pa ne.

Ko je delavska delegacija uvidela, da bi bilo upravi drž. rudnikov najbrž še ljubše, da do sporazuma ne pride, je prešla v razpravo na podlagi ponujenega in skušala pridobiti, kar bi se še dalo. Končni zaključek razprave je bil ta, da se je enim kategorijam dosegel povišek za 1—9%, tako da znaša povprečje 5%. Isti povišek velja za akordne postavke. Na popolno spremembo meznega sistema sicer uprava ni pristala, vendar se ta deli v bodoče tako: polovica osnovna meza in polovica draginjske določi. Znižana cena za moko odpade. Pri ostalih delovnih pogojih se je toliko izboljšalo, da, ako bo znalo delavstvo to izrabiti, bo znašal finančni efekt za delavca večje povišanje kot dosežen odstotek. Splošen finančni efekt v 5% povišanju znači v dobro delavskih plač 7 milijonov Din letno.

Res je, da to še dolgo ne bo rešilo rudarjev. Ali naj vedo tisti neorganizirani, ki bodo najbrž najbolj kritizirali, da je sam zastopnik uprave vprašal zastopnika rudniških nameščencev: koga pa vi zastopate? kje je vaša organizacija? Zato vi organizirani povejte neorganiziranim, da so višji uspeh zabranili samo oni, neorganizirani, in to velja v Sloveniji predvsem za velenjske rudarje.

Pred novimi redukcijami pri TPD.

Popolnoma po nepotrebnem.

Komaj so utihnili glasovi o novih redukcijah v novembru in decembru mesecu lanskega leta, že znova prihajajo še strašnejše vesti. Generalni ravnatelj TPD, g. R. Škubec, je poročal na konferenci v Ljubljani, dne 17. jan., da, ako bo uprava drž. železnice še nadalje tako zastavljala privatne rudnike napram državnim, potem se je na pomlad bati ustavitve celih rudnikov. Zalostno, a resnično. Nimamo namena, da bi zagovarjali Trboveljsko družbo, oziroma se borili za njen profit. Niti najmanj ne. Ali ne gre tu za družbo, temveč gre tu za naše delavstvo, za naše gospodarstvo. Zakaj, ako je danes ugotovljeno, da na podlagi razdelitve o nabavah premoga državnim železnicam TPD izgubi okoli 400.000 ton na naročilih, potem ne gre tu več za družbo samo, temveč gre predvsem za eksistenco, vprašanje tisočev in tisočev našega delavstva, njih družin, katerim je samo radi te krivice v lanskem letu bilo odvzeto na zaslužku 28 milijonov dinarjev.

LESNI DELAVCI.

Med lesnimi delavci v Ljubljani je zadnji čas zavlada silna brezposelnost. Nekatera podjetja so popolnoma prenehala obratovati, druga pa zopet le delno. Imamo nešteto slučajev, da prihajajo mizarjski pomočniki v času brezposelnosti v silne težave. Organizirani pride ponosno in društveno lokal svoje strokovne organizacije. Tudi prihajajo izgubljeni, tisti, ki so po delavni-

cah kritizirali in zabavljali čez organizacijo. Vsakdo ima izgovor, pa naj bo kakršenkoli. So tudi nekateri podjetniki, da vsaj malo gledajo na svoje delavce, ali ti so bele vrane med njimi. Pripetil se je slučaj, da je neki podjetnik v Ljubljani odpustil delavca, ki je bil pri njemu zaposlen skoraj polstoletja, celih 45 let, češ, da ni več zmožen za delo, ker je prestar. Za božične praznike pa je šel ta delavec k podjetniku voščit praznike in ga prosil male miloščine za priblišek k praznikom. Seveda je bil ta gospod podjetnik zelo radodaren in mu je dal reci in piši ŠTIRI DINARJE. Ali ni to zločin?

Sodrug, tudi nas čakajo tako in enaka razočaranja. Zato je treba, da se vsi do zadnjega organiziramo, da se skupno bojimo za zavarovanje za starost in onemoglost. Ne samo blatiti tistih sodrugov, ki delajo, temveč delati in ustvarjati vsi! Vsak posameznik naj pomaga graditi, da bomo postali res borci, da si priborimo to, kar delavcu pripada.

Sodrug! Umetna kriza kapitalistov še ne bo prenehala, mnogo žrtev bo treba še doprinesiti, saj se obeta vedno slabše. Plače nič več ne odговarjajo času, gospodje jih znižujejo kolikor hočejo, ker smo slabihi sami krivili! Vsak posameznik stiska pest, tako, da ga drug ne vidi! Tam pa, kjer je treba pokazati moč, pa se skriva in čaka, da nekdo drugi napravi in le nekaj jih je takih, ki so pogumni.

Mislila, da nas je dolga doba mlačnosti že izužila in da prenehamo s spanjem. Začnimo torej delati, učiti, agitirati, pridobivati delavce za borbo za strokovni in kulturni pokret.

N. B.

Občni zbor.

Vse sodruge in sodružice podružnice ljubljanskih mizarjev se vabi, da pridejo na redni občni zbor, ki se bo vršil dne 12. februarja 1933 ob 9. uri dopoldne v mali dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, nasproti knjižnice, z običajnim dnevnim redom.

Dolžnost vsakega posameznika je, da se občnega zbora udeleži ter pripelje tudi svojega sotovariša s seboj.

Odbor.

Stari trg pri Rakeku.

Občni zbor podružnice lesnih delavcev v Starem trgu pri Rakeku se vrši v nedeljo, dne 5. februarja ob 2. uri popoldne.

Od centrale bo prišel sodr. Bricej. Poziva se vse lesne delavce, tudi neorganizirane, da se občnega zbora udeleže, ker čas, v kakršnega prihajamo, nam ne bo nudil nič boljšega! Zato je treba, da strnemo svoje vrste! Naj ne manjka na občnem zboru nobenega lesnega delavca! Vse iz Markovca, Poduba, Nadleska, Vrhnike, Viševka in drugih vasi pozivljamo na svidenje!

OBLAČILNI DELAVCI.

Josip Košir

Dne 17. januarja 1933 je preminul Josip Košir, krojaški pomočnik v 40. letu starosti. Podlegel je zavratni bolezni, katero si je nakopal med svetovno vojno. Bil je več let član strokovne organizacije oblačilnih delavcev, dober družabnik in bojevnik. Zapušča soprogo z malim sinčkom. V četrtek, dne 19. januarja so ga sodruzi tovariši sprejeli polnoštevilno na njegovi zadnji poti. Naj mirno počiva! Preostali naša sožalje!

Kršitev delavskih pravic.

Zakon za zaščito delavcev določa, da mora vsaki delodajalec svojega pomočnika zavarovati za bolezen in nezgodo. Zakon določa tudi kazni za tiste, kateri ga kršijo. Delavec, ki dela, si pri današnjih razmerah ne more toliko prihraniti, da bi v slučaju bolezni ali brezposelnosti lahko živel od svojih prihrankov. Sredstva za to mu dajeja socialni instituciji OUZD in Javna borza dela, ki sta jih dolžna delodajalec in delojemalec sorazmerno prispevati. Pokojni s. Košir, kateri je bil zaposlen pri g. Francu Igliču v Pražakovi ulici, ni bil prijavljen pri OUZD. Vseled tega je bil oropan hranarine za časa bolezni in za brezposelno podporo za časa brezposelnosti. Mesto, da bi si za časa bolezni privoščil kak malenkostni priblišek, je pa moral trpeti pomanjkanje. In zakaj? Zato, da si je g. Iglič prihranil malenkostni prispevek tedensko. To je kršitev zakona brez primere. Zahtevamo, da ga OUZD pokliče na odgovornost in kaznuje, soprogi umrlega pa povrne stroške, katere je imela za časa bolezni in pogreba. Sodrug, pripričajte se, če ste zavarovani, da tudi vas ne zadene ista usoda!

ŽIVILCI.

Peki Maribor.

Tradicionalno božičnico brezposelnih je tudi tokrat priredila naša podružnica, da pomaga in podpre največje reveže, žrtve današnjih težkih razmer in družabnega reda, ki ne pozna bede brezposelnih, ampak jih izroča brez vsake zaščite cesti. Da je pomožna akcija povoljno uspeša, gre zasluga pridnim odbornikom, predvsem pa agilnemu blagažniku sodr. Šundnerju, ki je žrtvoval ves prosti čas za veliko humano delo. Omeniti je treba zavedno članstvo, katero je do prineslo največ k lepi izdatni podpori. Socialno geslo: danes tebi, jutri meni, je tudi tokrat obveljalo. Pa tudi posamezna podjetja, tako trdka Zalokar iz Ljubljane, so

darovala znatne prispevke. Med našimi mojstri je na žalost več tistih, ki preradi pozabljajo prejšnje čase, ko so tudi bili med vrstami pomočnikov. Vendar imamo tudi med njimi izjeme in tem vsa čast. Vsem darovalcem izreka podružnica najiskrenejšo zahvalo. V naslednjem priobčujemo darovalce, ki so zbrali lepo vsoto od 5705 Din, katere se je razdelila, odbivši stroške, med 24 brezposelnih. Darovali so mojstri Šober 100 Din, pomočniki 115 Din, Delavska pekarna 200 Din, pomočniki 255 Din, Robaus 100 Din, pomočniki 110 Din, Scherbaum 30 Din, pomočniki 230 Din, Hartinger 20 Din, pomočniki 120 Din, Čebokli 50 Din, pomočniki 75 Din, Feiertag 50 Din, pomočniki 40 Din, Zamuda 30 Din, pomočniki 40 Din, Pisanec 40 Din, pomočniki 50 Din, Mislej —, pomočniki 40 Din, Koren Jakob 30 Din, pomočniki — Din, Schmied 25 Din, pomočniki 80 Din, Vitlazi 30 Din, pomočniki 70 Din, Kotnik 100 Din, pomočniki 60 Din, Macerol 20 Din, pomočniki 20 Din, Gänzger 20 Din, pomočniki 40 Din, Franc —, pomočniki 20 Din, Böhm 30 Din, pomočniki 30 Din, Jurgec —, pomočniki 20 Din, Glas 20 Din, pomočniki 40 Din, Mulec 20 Din, pomočniki —, Schazi 20 Din, pomočniki —, Kaukler 20 Din, pomočniki 15 Din, Koren Franc 40 Din, pomočniki 35 Din, Ledinsk 20 Din, pomočniki 20 Din, Mojstri Majcenovič 30 Din, Jelenc 20, Petek 30, Čelan 10, Kovačič 20, Černič 20, Mikec 20, Kos 20, pomočniki Delavske pekarnice Prevalje Din 110, Hrastnik Din 100, mojstri in pomočniki iz Ptuja Din 245, Vesenjaj Suzana Din 50, Leš, tovarniški delavec Din 20, Dužanec, Zagreb Din 200, Franz mlin Din 100, Viehlhaber Din 100, Divital, Zagreb, Din 100, Zadravec, Središče Din 30, Potiški, mlin Senta Din 100, Paromlin Čakovec Din 150, Mestni mlin Celje Din 100, Brislinger, Bač Din 20, Zalokar, Ljubljana Din 1000, Kovač, trgovec Din 200, Vrhunc Din 100, Mraz, gostilničar Din 100.

Sodrug! pekovski pomočniki! Naša organizacija je poskrbela, da so tudi naši soprogi bili deležni lepih praznikov, olajšali smo jim itak nezno življenje vsaj za nekaj dni. Zato pa skrbite ob vsaki priliki za povzdigo in napredek svoje organizacije, da bo tudi Vam zaposlenim zasijala lepša bodočnost. Zato vsem še enkrat najlepša hvala.

Bilanca prošlega leta. Minulo je zopet 365 dni, stopili smo v nadi in upanju na boljše razmere v leto 1933. Potrebno je, da se ozremo malo nazaj, da pogledamo, ali nam je naš pokret prinesel koristi in napredek, ali pa smo zaključili prošlo leto z neuspehom. Konstatirati moramo, da so naše podružnice po večini storile v polni meri svojo dolžnost. Še več, potrudile so se z vso svojo močjo, da bi izvojevale za članstvo

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Ribnica na Pohorju.

Dne 8. januarja 1933 so se vršile pri nas volitve delavskih zaupnikov za Lenarčičev kamnolom in za tovarno lepenke Pogačnik. Vršil se je

kak vidni uspeh. Nešteto sestankov, razprav in sej se je vršilo po vseh podružnicah naše organizacije. Intervenovalo se je večkrat z resolucijami in predlogi na vse strani v upanju, da se uredi vsaj najvažnejša vprašanja naše stroke, toda zaman, dosedaj sama gluha ušesa. Zares mnogo je članstvo žrtvovalo, organizirano v svojih razrednih strokovnih organizacijah, zavedajoč se težkih časov in nujne potrebe socialnih zakonov. Kvarne posledice neurejenih razmer vidimo na vseh koncih in krajih. Brezposelnost raste rapidno, delovni čas se podaljšuje do brezposelnosti, mezde pomočnikov so povečini sramotne, a naš up, naša bodočnost, vajenci, so postali pravi sužnji delodajalcev. V očigled žalostni situaciji bo marsikateri izmed članov povesil glavo v prepričanju, kaj nam organizacija, ko pa vendar ni upanja na vidne uspehe. Toda ti nazori, dragi tovariši, so vsekakor napačni. Sicer se nam zdi na prvi pogled, da je obup na mestu, toda če poznamo razmere in razvoj pokreta, moramo povdariti, da se je vendarle mnogo storilo koristnega v splošnem. Širila in utrđila se je predvsem proletarska zavednost naših članov, ostali ste organizirani v svoji razredni organizaciji del velikega svetovnega zavednega proletariata, ki ne klonje glave, ampak zre pogumno v lepšo bodočnost, kajti ona mora priti in bo prišla.

In še lahko pokažemo na uspehi v našem pokretu in to je naš nedeljski počitek. Mar se ni širom države ukoreninila in utrđila globoka misel potrebe nedeljskega počitka? Ali nismo celo že naše nazadnjaške mojstre prepričali o koristih te socialne pridobitve? Ne vidite, da se skuša tudi na deželi uvesti ponekod naš tedenski odmor? Naše organizacije so na pohodu, da osvojijo vsepovsod potrebo po upeljavi nedeljskega počitka, končno bo uvidela naša vroča želja tudi oblast, zato bo vsekakor morala uzakoniti naš ideal. Sodrug, ali ni vse to znak napredka naših organizacij? Zato ne klonimo glave, ampak dvignimo ponosno čelo, stopimo pogumno v novo leto, strnimo naše vrste močnejše, jačajmo naše organizacije, pripeljimo slehernika v naš ponosni proletarski krog, tedaj sodrug, se nam ni treba bati bodočnosti. Zato v borbo sodrug v novem letu.

Naša podružnica je pozdravila novo leto z lepo dostojno prireditvijo. Pripravili smo Silvestrov večer našim članom in prijateljem delavskega pokreta. Prireditev je bila vzorno organizirana in obiskana, saj je lični spored nudil vsakemu nekaj razvedrila. Ponosni bodimo na naš pevski odsek, ta pač zna, ker ima tradicijo. Živeli proletarski pevci!

R.

tudi delavski shod, ki je bil izborno obiskan, kakor se vidi na pričujoči sliki.

Podružnica Splošne delavske zveze Jugoslavije se lepo razvija in je zelo delovna. Šteje že nad 200 članov.

VELETRGOVINA
M. SKABERNE
LJUBLJANA, MESTNI TRG

ZOBNI ATELJE--ORDINACIJA
DENTIST BEVC JOŽKO
LJUBLJANA, Gosposvetska 4/I

Ordinira od 9. do pol 1. ure in .2 do pol 6. ure
Na željo tudi izven teh določenih ur. V soboto popoldne se ordinira le do 4 ure
Tel. 32-96 — loco in interurban — Tel. 32-96
V hiši, kjer je lekarna Kuralit

Žitnik
Peter

splošno kleparstvo, specialna instalacija strelovodov, „Conco“ izolacije za Dravsko banovino
Ljubljana
Ambrožev trg 9
Telefon 31-46